

بیان ارزشها و آسیب شناسی انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره)

نویسنده بر آنست تا در این مقاله کوتاه و فشرده ضمن معرفی ارزشها از دیدگاه

معظم له، متعاقبا آفاتی که این ارزشهای انقلاب را تهدید می کند، فهرست وار

مطرح و بار دیگر مردم و مسئولین دلسوز نظام اسلامی را به تعمیق و تأمل دعوت

نماید.

عظمت شخصیت حضرت امام خمینی (ره) به مثابه کوهی بود بسیار بزرگ که قله

رفعیش در ورای ابرها طبیعت سر به آسمان معنویت و عبودیت حق سائیده و با

پیوند به سرچشمه لایزال هستی، اعمال و جودش از زلال معرفت سیراب و از گستره

پیرامونش، چشمه سارهای حکمت، جاری و تشنه کاملان آب حیات را سرمست

شوق وصال نمود.

به تصدیق اندیشمندان و صاحب نظران، نه قله سر به فلک کشیده عرفانش در

دسترس و دید محجوب ما بود و نه گامهایی لنگ آگاهی ما را توان پیمودن دامنه

گسترده و ابعاد کمالاتش، و نه اندیشه قاصر را توان نفوذ در ژرفای جودش.

عظمت شخصیت امام (ره) (و عمق گستردگی آن حتی برای نزدیکترین افراد و برجستهترین شاگردانش ایشان قابل دسترسی و شناخت دقیق نبود و کسی را هم یاری چنین ادعا نیست .

با این همه هرکس متناسب با درک و ظرفیت و استعداد خویش و از زوایای آن هم در بعد ظاهری و اثباتی قطره‌ای از دریای حکمت و فرزاندگی امام (ره) را چشیده است و با جمع آوری این قطره‌ها است که جویبارهایی از آن دریای فضیلت برای تشنه کامان تاریخ و نسل‌های آینده، جاری می‌شود .

نام خمینی گلهای امید را در دل‌های شکوفا می‌کرد و نقاب فریب از چهره سالوس صفتان و ستمگران به دور می‌افکند . او کسی بود که زور گوئیهای طواغیت غرب و شرق در آستان عزیز و منعیش همچون شراره‌ای از هیبت عزتش و سو سوزده، و افسرده و خاموش می‌شدند . او کسی بود که شراب طهور «سلوک اخلاقی و نبرد انقلاب» را یک جا سر کشید و در این مسیر آنچه را که دیگران به چشم سر نمی‌دیدند به چشم دل می‌دید و آنچه را به گوش سر نمی‌شنید به گوش جان می‌شنید .

و به روشنی اسلام ناب محمدی (ص) (را از سایر جلوه‌ها دروغین آن) مانند اسلام شاهنشاهی، اسلام مقدس نمایان، اسلام منحجرین، اسلام سرمایه داران بی درد و عافیت طلب (و در یک کلام «اسلام امریکایی» باز می‌شناخت که بر دیگران مشکل و بلکه غیر ممکن بود .

این قلم همچون دیگر صاحب نظران اعتقاد دارد، انقلاب اسلامی ماهیتا یک حرکت ارزشی بود و به همین جهت با بسیاری از محاسبات علمی سازگاری و انطباق نداشت و بطور قطع و یقین بنیانگذار و رهبر فقید انقلاب کبیر اسلامی موفق و پیروزی آن نیز ارزش های اعتقادی جامعه تحت رهبری خویش را به عنوان دستمایه و سرمایه کار خویش برگزید و با تعریف و یادآوری این ارزش ها که به صورت بالقوه در فطرت هایی پاک انسان ها موجود بود به بارور ساختن و بهره دهی اعتقادات ارزشی آنان دست یافت . بر احدی پوشیده نیست که ارزش های یاد شده در تعالیم حضرت امام) ره (مستفاد و مستخرج از متن معارف غنی اسلام و تشیع بود . ضمن آنکه باید اذعان داشت اعجاز کلام و رهبری آن حضرت بدان جهت بود که امام) ره (خود معلم اخلاق و استاد تهذیب و تہذب نفس بود و مشی و مرام حضرتش قبل از بیان و زبان و کلاس درس ممثل و مصداق عینی همان ارزش ها بود . ارزش هایی چون عبودیت و تعبد، زهد و پارسایی، شجاعت و مجاهدت در راه خدا، ایثار و فداکاری برای ارزش های اجتماعی و عمومی و هوشمندی و حضور فعال در متن جامعه و تحولات آن در جزء جزء شخصیت حضرت امام) ره (متجلی بود .

و البته به این نکته نیز باید اشاره شود که امام) ره (در زمره عالمان و فقهایی نبود که به بحث و درس و رتق و فتق امور دینی و مذهبی صرف مقلدین قانع باشد و

بلکه نگاه تیزبین و هوشمندش همه زوایای جامعه، حکومت، مجلس، حوزه‌ها، دانشگاه‌ها، جوامع روشنفکری، فرق مذهبی، صنعت، اقتصاد، بازرگانی، ادبیات و در یک کلام همه جا را زیر نظر داشت و مسئولانه و فعالانه عکس العمل نشان می‌داد.

امام راحل با عینیت دادن اوصافی در خود و نیل به توفیق بر این باور بود که چنانچه جامعه نیز آن خصلت‌ها را در خویش احیاء کند موفق خواهد شد و با این دیدگاه می‌توان نتیجه‌گیری نمود که نهضت بزرگ امام خمینی (ره) پیش از آنکه یک انقلاب اسلامی و دینی تلقی گردد یک انقلاب ارزشی با رویکرد دینی - مذهبی در نهاد جامعه بود. راقم این سطور با توجه به آغاز هفدهمین سالروز جانسوز

بنیانگذار و احیاءگر آئین محمد (ص) - (حضرت امام خمینی) ره - (بر آنست تا در این مقاله کوتاه و فشرده ضمن معرفی ارزش‌ها از دیدگاه معظم له متعاقباً آفاتی که این ارزش‌های انقلاب را تهدید می‌کند، فهرست وار مطرح و بار دیگر مردم و مسئولین دلسوز نظام اسلامی را به تعمیق و تامل دعوت نماید.

● بیان ارزش‌های انقلاب اسلامی از منظر امام خمینی (ره):

ارزش‌ها عبارتند از مجموعه‌ای از عناصر اعتقادی و عملی که موجب خواهد شد انگیزه و علت رفتار فرد و جامعه به سمت و سوی خاص واقع شده و در سایه ارج نهادن به آنها و محوریت آنان سعادت و تکامل حاصل گشته، فلاح و رستگاری تضمین می‌گردد. بعضی از صاحب‌نظران ارزش را فراتر از دانش توصیف کرده‌اند و

بر این باورند که دانش انسان را لزوماً به سوی تکامل حرکت نمی‌دهد بلکه این ارزش‌ها هستند که حرکت آخرین و تعالی‌بخش می‌باشند. بنابراین با کمی دقت می‌توان اظهار نمود، مجموعه ارزش‌ها انقلاب اسلامی همان خصوصیات هستند که بصورت بالقوه در بستر جامعه حضور و زمینه رشد داشته‌اند و رهبری حکیمانه حکیمی متاله و عالمی ربانی با علم و احاطه به حضور این استعدادها بالقوه در فطرت جامعه بر آنان انگشت نهاده و رشد و اعتلاء و احیای آنان را سبب گشته است.

تحلیل‌گران بر این عقیده هستند، که ارزشهای انقلاب اسلامی، سرمایه بیرونی وجود ملکوتی رهبر فقید کبیر انقلاب بوده‌اند، زیرا اگر ویژگی‌های شخصی، شخصیتی و درونی حضرت امام (ره) را بخشی از سرمایه رهبری آن بزرگوار بدانیم بدون شک به سرمایه‌های بیرونی دیگر معتقد خواهیم شد که دستمایه مدیریت و زعامت آن رهبر فرزانه و مرجع موفق بوده است و این بخش همان ارزش‌های انقلاب اسلامی اند.

این ارزش‌ها که بیشترین توجهات امام راحل از ۱۵ خرداد ۴۲ تا بهمن ۵۷ و حتی تا پایان عمر شریفش به آنها معطوف گشته و به تکرار در مناسبات‌های گوناگون با امت خویش در عرصه‌های مختلف بیان فرموده‌اند بشرح ذیل می‌باشد که به یادآوری آنها اکتفا می‌شود:

۱- حضور مردم در صحنه: یکی از عوامل ایجاد و ابقای انقلاب اسلامی و پویایی و تبلور و حیات و استمرار آن طی ربع قرن اخیر حضور مسئولانه و متعهدانه (مرحوم در صحنه بوده است) ۱۰)

۲- ایمان: از ارزش‌هایی بنیادین انقلاب اسلامی از دیدگاه حضرت امام (ره) (عنصر ایمان بود. با این عنصر پیوند بین امام و امت یک پیوند عاطفی عمیقی بود که هدایت انقلاب از همین طریق امکان پذیر بود) ۲۰)

۳- ایثار: روحیه ایثارگری و فداکاری از سرمایه‌های انقلاب و از دلایل پیروزی انقلاب به حساب می‌آمد) ۳۰)

۴- جهاد: تاریخ درخشان اسلام گواه صادقی است که "جهاد" یکی از ارکان استقرار و توسعه مکتب بی‌بدلیل آئین محمدی (ص) (در طول زمان و مکان بوده است و انقلاب اسلامی که منادی احیاء دوباره نهضت دینی به منظور حاکمیت ارزش‌های الهی بشمار می‌آید در مسیر حرکت خویش از این عنصر سازنده و رهایی بخش بهره‌های فراوانی برده است .

حضرت امام خمینی (ره) (خود از مصادیق بارز جهاد فی سبیل الله و مجاهدین در راه خدا بود و با جهاد تبلیغی و عملی خود از سنین نوجوانی در عرصه‌های جهاد اکبر و اصغر علیه ستمگران، و استعمارگران، سر بلند بیرون آمد و خود نیز منادی بزرگ جهاد گردید و این ارزش را به عنوان نقطه عطفی در ارزیابی ارزش‌های

- انقلاب اسلامی مورد عنایت و تاکید قرار می‌داد. (۴)
- ۵- شهادت: در فرهنگ اسلام واژه‌ای است که قداست خاصی دارد، اگر کسی با مفاهیم اسلامی آشنا باشد و در عرف خاصی اسلامی این کلمه را تلقی کند، احساس می‌کند که هاله‌ای از نور این کلمه را فرا گرفته است و آن کلمه " شهید " است. شهادت سلاحی است که هیچ دشمنی قادر به ارائه و عرضه قوی‌تر از آن نیست و ملتی که با این سلاح به جنگ دشمن می‌روند پیروزی را به معنی اصلی و کامل آن بدست می‌آورند. ملت فهیم و شجاع ایران که تمامی سربندگی‌ها و افتخارات خویش را مرهون اسلام و معارف متعالی آن هستند و همواره عزت خود را در مسیر تدین به اسلام و تمسک به پیامبر اکرم (ص (و اهل بیت مطهرش) ع (بدست آورده‌اند، در پویش واقعیت جهاد و چه بسیار این گوهر گرانقدر شهادت را بدست آورده و با همین اسلحه نیرومند دشمنان خویش را از لحاظ مادی و معنوی خسته و ناامید ساخته‌اند به جرات باید گفت رمز پایداری مردم سلحشور و با فرهنگ ایران در طول قرن‌های متمادی در میان دریایی از توطئه و فشارها و ستم‌های درونی و بیرونی، تمسک به جهاد فی سبیل الله و قبول شهادت در راه خدا بوده است و اگر نمی‌بود این رویکرد، نام ایران به تاریخ می‌پیوست و ملت ایران در میان هجوم‌های بزرگی که به او شده است هضم و منهدم می‌شود. (۵)
- ۶- ساده زیستی: یکی از ارزش‌های رفتاری و شخصیتی امام خمینی (ره) همچون

ائمه هدی)ع (زهّد و پرهیز از دنیا بود که ساده زیستن و دوری از تجملات نمود عینی و چهره شاخص این پرهیزگاری می باشد. وجود چنین خصوصیتی در امام (ره) سبب شد تا گرایش مردم به سوی ایشان روز به روز افزون گردد و دامنه نفوذ حضرتش در قلوب جامعه گسترش یابد. به این نکته ظریف هم باید توجه داشت که اسلام با رفاهیات سرچنگ و ستیز نداشته و ندارد و حکم به اباحه رفاه مشروع فرموده است و اگر هم در اخلاق اسلامی، نفی تجمل گرایی و دوری از دنیازدگی پررنگ می باشد، به عنوان ضرورتی برای تسریع در حرکت تکاملی انسان مطرح گشته است (لذا امام) ره (به عنوان معمار و طراح بنای رفیع انقلاب کبیر اسلامی، ساده زیست و پرهیز از تجملات را یکی از ارزشهای انقلاب مطرح و خود بدان پای بند بود و در طول حیات مبارکش همگان را بویژه روحانیون و مسئولان عالیرتبه نظام اسلامی را به این ارزش و پاسداری از آن توجه می دادند) ۶.

۷- وحدت کلمه: بداهت نقش وحدت کلمه در انقلاب اسلامی و آثار معجزه گرانه این عنصر بحث و تفصیل پیرامون آن را غیر ضروری می نماید. امام) ره (وحدت همگی بر اساس اصول و مصالح عالیّه را بر طرح مسائل ثانویه ای که ممکن بود تفرقه آمیز باشد ارجح می دانست و همواره از وحدت کلمه به عنوان رمزی از رموز پیروزی و ارزشی از ارزش های انقلاب اسلامی یاد می فرمود و آن را از اوجب واجبات می شمرد) ۷.

● آسیب شناسی انقلاب اسلامی از نگاه امام (ره) :

بدیهی است در کنار نقاط قوت و قوت بخش به یک پدیده، نقاط آسیب پذیر و تهدیدی کننده‌ای نیز برای آن پدیده متصور می‌باشد. پیچیده‌ترین و مقتدرترین پدیده

ها نیز به طریقی آسیب بردار و قابل تضعیف می‌باشند جز آنچه که به جد و جهد متصل به سرچشمه قدرت و توانایی‌ها یعنی خداوند باشد.

بنابراین آنچه که می‌تواند اقتدار انقلاب اسلامی، پویایی و استمرار آن را مورد تهدید

قرار دهد مانند هر پدیده دیگر دارای دو منشاء است: یکی منشاء درونی و دیگری

منشاء بیرونی. اینک آسیب‌های مورد اشاره را از منظر مدیر، طراح و معمار انقلاب

اسلامی - امام راحل - فهرست وار بر شمرده و یادآوری می‌نمائیم :

الف. آسیب‌های داخلی (درونی) (انقلاب اسلامی) :

این آسیب‌ها عبارتست از :

۱- نفوذ افکار و اندیشه‌های انحرافی: این اندیشه‌ها از دو طریق نفوذ می‌کنند، یکی

از طریق دشمنان، هنگامی که یک نهضت اجتماعی اوج می‌گیرد و جاذبه پیدا می‌کند

و مکتب‌های دیگر را تحت الشعاع قرار می‌دهد.

دیگر از طریق دوستان و پیروان به علت ناآشنایی درست با مکتب، مجذوب یک

سلسله نظریات و اندیشه‌های بیگانه و یا استحاله شدگان فرهنگی می‌گردند و

آگاهانه یا ناآگاهانه آن نظریات رنگ و لعاب مکتبی و ارزشی می‌دهند و عرضه می

نمایند) ۸.

۲- عدم حضور اندیشمندان و روحانیت در صحنه: این حضور مقصود حضور جامع

و مانع در صحنه است. حضور در هر جا که ممکن است خطری انقلاب را تهدید

کند و به چشمی بیدار و ذهنی هوشیار و اندیشه‌ای نقاد احتیاج است. بزرگترین

تاثیر حضور در صحنه، حضور در صحنه تفکر و اندیشه و جوابگویی به نیازهای

فکری جامعه است که شدیداً تشنه تحول و پویایی است.

این مهم مانع از نفوذ ناهلان و نامحرمان و مغرضان و جاهلان و خودباختگان به

عرصه اندیشه و مدیریت انقلاب می‌گردد) ۹.

۳- نفوذ فرصت‌طلبان: رخنه و نفوذ افراد فرصت طلب در درون یک نهضت از

آفت‌های بزرگ هر نهضت است. مراقبت باشیم که با طناب پوسیده و نخ نما شده

فرصت‌طلبان در چاه گرفتار نشویم زیرا طعم تلخ فرصت‌طلبان را در دوره

مشروطیت چشیده‌ایم و آنگاه که طناب به گردن مشروطه‌چیان انداختند) ۱۰.

۴- پیروی از تمایلات نفسانی و گرایش به زندگی اشرافی:

گرایش به نفسانیات و تجملات مادی و زندگی اشرافی پدیده بیماری زایی است که

شخصیت انسان را تدریجاً به اعماق ورطه هلاکت و نیستی فرو می‌کشد و بر همین

اساس امام(ره) دولتمردان مردم و متمکنین را به تعدیل زندگی و دوری از این

خصلت به عنوان یک ضد ارزش فرا می‌خواند و متقابلاً از فقرا و زاغه‌نشینان

اجتماع تکریم می‌نماید و بیش از همه روحانیان را به حفظ زی طلبگی و ساده زیستی می‌نماید. (۱۱)

۵- بر مسند رسیدن راحت‌طلبان :

به قدرت و منصب رسیدن راحت‌طلبان اصالت انقلاب را تهدید می‌کند و می‌تواند موجب آسیب رساندن به آن گردد.

راحت‌طلبان چه در صحنه سیاست و اداره داخل کشور و چه در عرصه بین‌الملل، حرکت‌ها و باید و نبایدها را بر محوریت تحصیل راحتی خویش تفسیر، تأیید و یا رد می‌کنند راحت‌طلبان هیچگاه در اندیشه رفاه عمومی و توزیع عادلانه ثروت نبوده

و نخواهند بود. راحتی‌طلبی مسئولان بلند پایه نظام اسلامی و مدیران ارشد اجرایی کشور آنان را به زخارف دیوی متمایل و تدریجاً طماع خواهد ساخت و طمع، عقل معاش و عقل معاد را از ایشان خواهد ربود. و به همین دلیل امام در این زمینه هشدار داده و اخطار نموده‌اند. (۱۲)

۶- ایجاد تفرقه و اختلاف : از بزرگترین خطرات و تهدیداتی که همواره انقلاب اسلامی را تهدید نموده است، ویروس اختلاف میان صفوف مختلف جامعه بوده است این اختلاف افکنی به منظور تفرقه اندازی میان گروه‌های موثر بر سرنوشت اجتماع صورت می‌پذیرد و لذا امام (ره) با اعلام خطر یاد شده زنگ هشدار را برای امت اسلام بصدا در آورده است. (۱۳)

۷- فراموش شدن هدف: به شهادت تاریخ یکی از عامل آسیب رساندن به نهضت

های مردمی ریشه‌دار و با اصالت، استفاده از عامل زمان در به فراموشی کشاندن

هدف انقلاب می‌باشد. دشمن در این پروژه اهداف فرعی را بجای اهداف اصلی

معرفی می‌کند و به بزرگنمایی مسائل اقتصادی و اجتماعی می‌پردازد و نهایتاً تبلیغ

می‌کند که انقلاب از اهدافش فاصله گرفته و یا از آنها عدول نموده است. امام

(ره) نیز در این زمینه هشدارهایی متذکر شده‌اند. ۱۴.)

۸- دور شدن از ولایت فقیه: ولایت فقیه رکن انقلاب اسلامی و اساس برپایی

خیمه نظام و حکومت اسلامی در عصر غیبت امام زمان می‌باشد. برای دشمنان

انقلاب اسلامی از آغاز تاکنون قطع این ستون و فروپاشی خیمه انقلاب هدف اصلی

بوده است. امام (ره) همواره مردم ایران را در خصوص پاسداری از این رکن

اساسی جامعه اسلامی تذکر و روشنگری داده‌اند. ۱۵.)

۹- تضعیف ارزش‌ها و نهادهای انقلابی: دشمنان انقلاب اسلامی با توجه به نقش

امیدوار کننده و تاثیرگذار این ارزش‌ها بر آمده از دل انقلاب در باور مردم به

اصالت‌ها و ارزش‌گذاری و ارزیابی ثمرات انقلاب به تضعیف، تحریف و مخدوش

نمودن چهره این شاخص‌ها همت می‌گمازند.

حضرت امام (ره) در مواضع مکرر خود نسبت به این مواضع نیز هشدار داده

اند. ۱۶.)

۱۰- نفوذ در دستگاه‌های اجرایی: یکی دیگر از آسیب‌های انقلاب اسلامی نفوذ ناهلان و ظاهرالصلاح در دستگاه‌های اجرایی کشور و تصدی مناسب و مسئولیت هاست. ایشان ممکن است با حمایت یا بدون حمایت اجانب بر سر کار آیند و لذا حضرت امام (ره) در فرازهایی از وصیت‌نامه سیاسی - الهی خود به این مهم اشاره داشته‌اند و نسبت به این عامل بیماری‌زای خطرناک هشدار داده‌اند. (۱۷۰)

ب - آسیب‌های خارجی) بیرونی (انقلاب: از جمله آسیب‌های دیگری که حضرت امام (ره) برای انقلاب اسلامی خطرات آن را پیش بینی و براساس عملکرد گذشته و دشمنان و تجارب طولانی مبارزات خود آن آسیب‌ها را شناخته‌اند موضوع آسیب‌هایی است که کیان انقلاب را از بیرون تهدید می‌نماید و منشاء خارجی دارد. از نگاه امام (ره) این آسیب‌های بیرونی می‌تواند از دو منشاء زیر سرچشمه گیرد.

۱- شبیخون و تهاجم فرهنگی: دشمنان انقلاب همواره دنبال این هدف بوده و هستند که با تخریب فرهنگ و لشگرکشی فرهنگی، سمت و سوی دلخواه خود را در مقابله با انقلاب اسلامی پیاده نمایند به جامعه تلقین فقر فرهنگی را دیکته و تحمیل نمایند. چرا که با این هدف می‌توانند به چپاول سرمایه و ثروت ملت پرداخته و خودناباوری را ترویج نمایند. امام (ره) در این خصوص مردم را به قناعت، خوباوری و خودسازی و گریز از مصرف‌زدگی توصیه فرموده‌اند. (۱۸۰)

۲- بحران‌های سیاسی: یکی دیگر از آسیب‌های تهدید کننده انقلاب اسلامی بحران آفرینی در روابط بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران است. امام (ره) تا زمانی که زنده بود هیچگاه از موضع ضعف با دنیا و قدرتمندان سخن نگفتند و همواره در موارد آشکار خیانت به حقوق ملت و ظلم‌ها و ستم‌ها به آنان نیز تاخته‌اند. ضمن آنکه معتقد به حسن روابط با جهان بوده‌اند و امروز نیز ما پیرو همان سیاست‌های امام ره هستیم و در برنامه انرژی هسته‌ای سرسوزنی کوتاه نخواهیم آمد. (۱۹)

نویسنده: اسدالله افشار

پی‌نوشت‌ها :

۱- صحیفه نور: جلد ۱۹ صفحه ۲۳۸. صحیفه نور ۲۰۹۰ صفحه ۴ صحیفه نور جلد

۱۵ و صفحه ۲۷

۲- قادر فاضلی، جاوید نامه، وصیت‌نامه حضرت امام خمینی. ره صفحه ۲۴ - ۲۲

و صفحه ۴۶ - ۴۲ صحیفه نور، جلد ۱۷ و صفحه ۱۰۱

۳- سید حمید روحانی، بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی جلد ۱ صفحه ۴۸۷

سرگذشت‌های ویژه از زندگی حضرت امام خمینی (به روایت جمعی از فضلاء

جلد ۵ صفحه ۸۶ صحیفه نور ۱۷۹۰ صفحه ۱۸۹

۴- صحیه نور، جلد ۵ صفحه ۲۶۳

۵- شهید، صفحه ۷۲ شهید مرتضی مطهری، انتشارات صدرا کشف الاسراء، امام

خمینی (ره) صحیه نور جلد ۱۷ صفحه ۱۰۴

۶- علامه شهید مرتضی مطهری، نهضت‌های اسلامی در صد ساله اخیر صفحه ۱۰۷،

صحیفه نور جلد ۷ صفحه ۲۱۷

۷- صحیفه نور جلد ۱۵ صفحه ۲۷ و ۱۰۸ و ۲۴۴

۸- نهضت‌های اسلامی در صد ساله اخیر، فحه ۹۳-۹۰ صحیفه نور، جلد ۱۲ ص

۲۲ صحیفه نور، جلد ۷ صفحه ۲۲۶، صحیه نور جلد ۲۰، ۱۲۷

۹- صحیفه نور، جلد ۲۰ صفحه ۱۳۰ صحیفه نور جلد ۱۷ صفحه ۲۶۲ صحیفه نور

جلد ۲ صفحه ۲۰

۱۰- قادر فاضلی، همان منبع ۶۶-۶۸ و ۸۸-۹۰

۱۱- صحیفه نور جلد ۲۰ صفحه ۱۳۰

۱۲ و ۱۳ همان منبع صفحه ۱۹۴ صفحه ۲۰ و ۹۰ و ۱۳۰-۱۲۵

۱۴- صحیفه نور جلد ۷ صفحه ۷۸ و ۶ صحیفه نور جلد ۵ صفحه ۲۴۱ صحیفه

نور، جلد ۹ صفحه ۷۲ و ۷۶ صحیفه نور جلد ۲۰ صفحه ۲۳۵ صحیفه نور، جلد ۲۱

صفحه ۳۸

۱۵- صحیفه نور جلد ۹ صفحه ۱۷۰ و ۲۵۱

۱۶- صحیفه نور جلد ۲۱ و صفحه ۷۶ و ۸۰-۸۸ و ۱۸۳-۱۸۲

۱۷- وصیت نامه سیاسی . الهی امام) ره (صفحه ۶۸

۱۸- صحیفه نور، جلد ۲۱ صفحه ۱۸۴ دیدگاه های فرهنگی امام خمینی) ره (خانم

کبری اسدی موسسه نشر و تحقیق ذکر

۱۹- قادر فاضلی، جاوید نامه، صفحه ۶۱-۵۹ صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۱۰۸ -

۱۰۷